

**Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
Republike Hrvatske**

***Plan razvoja sustava odgoja i
obrazovanja 2005. - 2010.***

Zagreb, 30. svibnja 2005.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa zahvaljuje na doprinosu u razvijanju i donošenju *Plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010.:*

Zavodu za školstvo

Udrugama ravnatelja osnovnog i srednjeg obrazovanja

Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva

Uredu za socijalno partnerstvo

Gospodarsko socijalnom vijeću

Nacionalnom vijeću za konkurentnost

Hrvatskom zavodu za zapošljavanje

Hrvatskoj udruzi poslodavaca

Hrvatskoj obrtničkoj komori

Udruzi radničkih sindikata Hrvatske

Savezu samostalnih sindikata Hrvatske

Sindikatu radnika u predškolskom odgoju i obrazovanju Hrvatske

Sindikatu hrvatskih učitelja

Hrvatskomu školskom sindikatu «Preporod»

Posebnu zahvalu upućujemo Uredu Svjetske banke u Hrvatskoj

Takoder izražavamo zahvalnost svim pojedincima koji su se plodonosno uključili u izradi dokumenta.

Predgovor

Dana _____ 2005. Vlada Republike Hrvatske usvojila je Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010.¹

Stoljeće znanja u koje smo zakoracili, procesi globalizacije, nova znanstvena otkrivanja, nove tehnologije i oblici komunikacija, vrijeme isprepletenih, raznovrsnih i promjenjivih vrijednosti imaju utjecaj i na sustav odgoja i obrazovanja.

Prateći pravce razvoja sustava odgoja i obrazovanja u Europi i svijetu, Hrvatska prepoznaje potrebu preobrazbe svoga školskog sustava novim zahtjevima vremena.

Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010. je strateški razvojni dokument temeljen na sveobuhvatnom promišljanju sustava odgoja i obrazovanja, raspravljan s brojnim stručnjacima, znanstvenicima i brojnim socijalnim i drugim partnerima tijekom zadnjih godina.

Kao posebnu vrijednost dokumenta ističemo njegovu otvorenost prema poboljšanjima tijekom procesa njegove primjene.

Cilj je Plana razvoja usmjeravanje cjelokupne politike na unapređivanje odgoja i obrazovanja kao sustava koji povezuje zakonske, kadrovske, materijalne, znanstvene i stručne pretpostavke. U obrazovnom se sustavu provodi djelatnost odgoja i obrazovanja usmjerena na opće dobro svih sudionika i društva u cjelini, kako bi se povećala kvaliteta obrazovanja u funkciji kulture življenja, gospodarstva i društva temeljenoga na znanju i demokratskim nacelima te osiguralo pravo na obrazovanje za sve. Polazište je utvrđivanje sadržaja i aktivnosti koje trebaju pridonijeti razvoju kvalitetnijega, dostupnijeg, prilagodljivijeg i učinkovitijeg sustava obrazovanja u svrhu stvaranja intelektualnoga i radnog ljudskog kapitala kao ključnoga bogatstva hrvatske države.

Hrvatski sustav obrazovanja pruža odgojno-obrazovne usluge na razini: predškolskoga odgoja, osnovnoga, srednjeg i visokog obrazovanja te sustava obrazovanja odraslih. Posebna se pozornost posvećuje cjeloživotnom ucenju, s ciljem uključivanja odraslih i nezaposlenih u prilagodljive obrazovne ponude i programe osposobljavanja.

Danas smo suočeni s velikim izazovima koji utječu na razvoj obrazovnog sustava: od smanjenja broja stanovnika, promjena u gospodarstvu usmjereno prema proizvodnji i uslužnim djelatnostima temeljenim na znanju, zahtjeva za brzim stjecanjem znanja, vještina i sposobnosti potrebnih u suvremenoj proizvodnji i društvenim djelatnostima, potrebe za cjeloživotnim obrazovanjem, do procesa pridruživanja Europskoj zajednici.

¹ U daljnjem tekstu: Plan razvoja.

Posebna prioritetna područja Plana razvoja do 2010. uključuju:

- poboljšanje poučavanja i učenja u školama, razvijanje znanja i vještina odgojiteljskoga i nastavnog osoblja i poboljšanje njihova društvenog i materijalnog statusa,
- poboljšanja uvjeta rada u školama i njihove opremljenosti
- razvijanje potrebe cjeloživotnog učenja
- primjenu informaticko-komunikacijske tehnologije
- jačanje preventivne uloge škole protiv društveno neprihvatljivih ponašanja
- poticanje raznovrsnih pomoći u učenju, izvanškolskih aktivnosti i stvaranje ozračja koje školu čini zajednicom u kojoj se uči i u kojoj se grade bliski i tolerantni međuljudski odnosi
- poboljšanje upravljanja odgojno-obrazovnim ustanovama i uvođenje sustava praćenja i vrednovanja odgojno-obrazovne djelatnosti
- racionalizaciju i decentralizaciju sustava obrazovanja
- povećanje izravne potpore regionalnom razvoju i povećanje uključenosti obitelji, lokalne zajednice, socijalnih i drugih partnera
- inovativne pristupe u odgojnom i obrazovnom procesu
- jačanje nacionalnih i kulturnih vrijednosti,
- jačanje svijesti o pripadnosti europskom kulturnom krugu

Nabrojene i ostale aktivnosti trebale bi ujednačiti i unaprijediti kvalitetu cjelokupnog sustava odgoja i obrazovanja, učiniti ga dostupnim svima kao i unaprijediti izobrazbe i stručnog usavršavanja učitelja i nastavnika na području RH.

Primjena Plana razvoja ostvarit će se u sklopu sustava financiranja Vlade Republike Hrvatske i uz zajam Svjetske banke, fondova Europske unije za države kandidatkinje te iz drugih izvora. Od iznimne je važnosti spremnost države za povećanjem sredstava za obrazovanje kako bi ih približili europskom prosjeku izdvajanja sredstava iz BDP-a. Predložene mjere Vlade s ciljem unapređenja obrazovanja i osposobljavanja, osobito u pogledu poboljšanja obrazovne infrastrukture te prilagodavanja srednjeg školstva potrebama mladih ljudi, zahtijevat će učinkovitiju raspodjelu i korištenje financijskih sredstava.

Primjena Plana razvoja temelji se na Godišnjem planu razvoja koji je ključni instrument Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa za redovito planiranje i praćenje procedura. Vrednovanje Plana razvoja provest će se 2006. i 2009. godine.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Promjene u operativnom okruženju	4
2.1. <i>Utjecaj društvenih i gospodarskih promjena na odgoj i obrazovanje.....</i>	4
2.2. <i>Demografski trendovi.....</i>	5
2.3. <i>Promjene na tržištu rada</i>	6
2.4. <i>Regionalni razvoj.....</i>	6
2.5. <i>Financiranje odgoja i obrazovanja</i>	7
2.6. <i>Globalizacija i pristupanje Europskoj uniji.....</i>	7
3. Prioriteti u razvoju odgoja i obrazovanja	9
3.1 <i>Odgoj i obrazovanje za društvenu koheziju i gospodarski rast i razvoj.....</i>	9
3.2. <i>Poboljšavanje kvalitete i učinkovitosti odgoja i obrazovanja</i>	10
3.2.1. <i>Razvijanje poučavanja i učenja.....</i>	11
3.2.2. <i>Razvijanje veza između obrazovanja i svijeta rada</i>	11
3.2.3. <i>Razvijanje obrazovnih mogućnosti za odrasle.....</i>	12
3.2.4. <i>Poboljšavanje obrazovnih mogućnosti i jednakost pristupa.....</i>	12
3.3. <i>Jacanje stručnog usavršavanja nastavnika/ca i drugih zaposlenika/ca u obrazovanju.....</i>	14
3.4. <i>Poboljšavanje upravljanja i učinkovitost.....</i>	17
3.4.1. <i>Učvršćivanje sustava upravljanja.....</i>	17
3.4.2. <i>Povećavanje financijskih sredstava za obrazovanje.....</i>	17
3.4.3. <i>Mjere za poboljšanje procjena obrazovanja.....</i>	18
3.5. <i>Razvijanje sustava vrednovanja obrazovanja.....</i>	19
4. Ciljevi razvoja odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj.....	20
4.1. <i>Predškolski odgoj i osnovno obrazovanje.....</i>	20
4.1.1. <i>Predškolski odgoj i obrazovanje</i>	20
4.1.2. <i>Osnovno obrazovanje.....</i>	21
4.2. <i>Srednje obrazovanje.....</i>	24
4.2.1. <i>Razvoj srednjeg obrazovanja</i>	24
4.2.2. <i>Gimnazije</i>	25
4.2.3. <i>Strukovne škole.....</i>	26
4.3. <i>Visoko obrazovanje.....</i>	27
4.3.1. <i>Sveučilišni i stručni studiji.....</i>	27
4.3.2. <i>Razvoj obrazovanja odgojiteljskog i nastavnog osoblja</i>	29
4.3.3. <i>Financiranje visokog obrazovanja</i>	32
4.4. <i>Obrazovanje i osposobljavanje odraslih</i>	32
4.5. <i>Upravljanje obrazovanjem i financiranje.....</i>	35
Aneks 1.: Indikatori razvoja odgojno-obrazovnog sustava	36
Aneks 2: Ustanove, polaznici, osoblje i prikaz rada u smjenama (2004.-2005.)	38

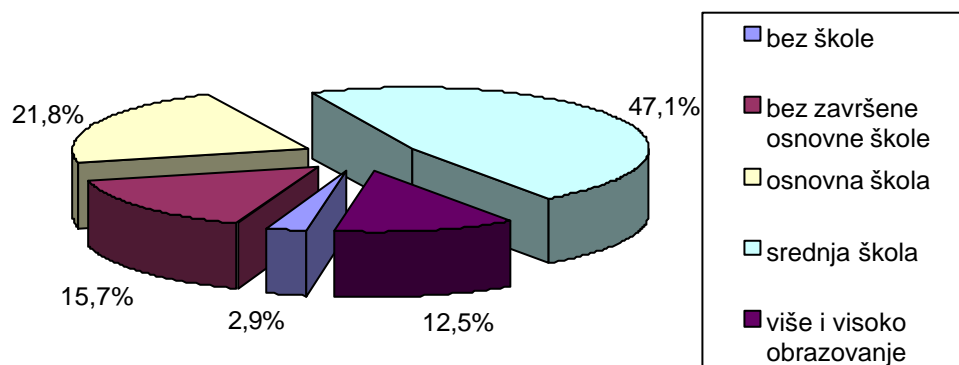
1. Uvod

Uzimajući u obzir procese globalizacije i procese stabilizacije kroz koje Hrvatska prolazi, gospodarsko restrukturiranje i pritiske konkurentnosti, demografske cimenike kao i potrebu za modernizacijom i razvijanjem društva i gospodarstva temeljenih na znanju, javlja se potreba za učinkovitom promjenom u planiranju razvoja sustava odgoja i obrazovanja. Kako bi se osigurao kontinuitet, nova se obrazovna politika oslanja na očuvanje osnovnih vrijednosti hrvatskog društva, na dosadašnje obrazovne dokumente i uspješnu praksu, kao i na nove smjernice i aktivnosti s ciljem razvoja odgojno-obrazovnog sustava u skladu s najsuvremenijim svjetskim i europskim standardima.

Pružanje obrazovnih usluga još je uvijek u velikoj mjeri u ovlasti državnih i lokalnih vlasti. No, kao rezultat demokratskih promjena, privatne obrazovne institucije, institucije za stručno usavršavanje, kao i civilni sektor, postali su dio odgojno-obrazovnog sustava.

Stupanj obrazovanosti u Hrvatskoj niži je po mnogocemu od međunarodnih prosjeka. Prema Popisu stanovništva iz 2001. godine 2,9% stanovništva nije završilo ni jednu školu, 15,7% stanovništva nije završilo osnovnu školu, 21,8% stanovništva završilo je samo osnovnu školu, a 47,1% stanovništva ima završenu srednju školu. Ovdje je bitno napomenuti da se ovi podaci odnose na ukupno stanovništvo starije od 15 godina.²

Slika 1. Stanovništvo staro 15 i više godina prema razini završene škole u postocima

U pogledu podataka o uključenosti u obrazovni sustav, podaci pokazuju raspon od gotovo potpune uključenosti ukupnog broja djece u osnovno obrazovanje, pa do, prema europskim standardima, ispodprosječne uključenosti u visoko školstvo. Prema službenim podacima, 98% djece uključeno je u osnovno obrazovanje. Otprilike 79,2% djece po

² Izvor: Statistički ljetopis, Državni zavod za statistiku, 2003.

završetku osnovne škole upiše se u srednje škole, dok ih približno 69,5% srednju školu završi u roku.

U visokom obrazovanju u 2000. godini 31% mladih ljudi između 20. i 24. godine se upisalo u institucije visokog obrazovanja. U akademskoj godini 2000./01. ukupno se upisalo 120 000 studenata/ica.

Prema službenim podacima, svega 33% studenata/ica završi upisani studij, a svega 8% ih diplomira u propisanom roku.

Dio naslijeda bivšega jugoslavenskog obrazovnog sustava je organiziranje nastave u više smjena. To znači da većina osnovnih škola i gotovo sve srednje škole održavaju nastavu u dvije, a ponekad i tri smjene. Prema procjenama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, skoro 80% učenika/ca osnovnih škola i 85% učenika/ca srednjih škola pohađa nastavu organiziranu u smjenama. Ovo je očita prepreka razvijanju škola kao cjelodnevnih centara za učenje koja također otežava i stručno usavršavanje nastavnika/ca.

Postoje i regionalne razlike u stupnju obrazovanja stanovništva, koje su najuočljivije prema udjelu broja nepismenih u određenoj regiji u usporedbi s ukupnom nepismenošću u Hrvatskoj. Županije koje imaju ispodprosječnu razinu razvoja, kao Požeško-slavonska, Zadarska, Šibensko-kninska, Vukovarsko-srijemska, Sisacko-moslavacka i Lickosenjska, imaju udio nepismenosti viši od 3%.

Međutim, sam broj nepismenih nije puno veći u usporedbi s drugim zemljama. Daleko je veći problem velikog broja odraslih koji nisu završili ili nikada nisu upisali osnovnu školu, kao i veliki broj onih koji su završili samo srednju školu. Visoka i dugotrajna nezaposlenost onih koji su završili srednju školu traži preispitivanje srednjeg obrazovanja i njegovu prilagodbu tržištu.

O udjelu odraslih u obrazovanju u osnovnoškolskim programima ne postoje sustavno prikupljeni podaci, dok postoje neki podaci o broju odraslih u srednjem školstvu. Tako je u školskoj godini 2000./01. neki od verificiranih srednjoškolskih programa pohađalo 25000 odraslih, od kojih je 90% mladih od 30 godina³.

Oko 11 000 polaznika dobili su potvrđnice/certifikate o završenom programu osposobljavanja i dodatnog usavršavanja.

Kvaliteta obrazovanja se nacionalno osigurava visokim standardom obrazovanja nastavnika/ca. Stoga je važno obratiti posebnu pozornost na obrazovanje nastavnika/ca.

Struktura obrazovanja nastavnika/ca u Hrvatskoj⁴

	SSS	VŠS	VSS	VSS/M	VSS/D
<i>Osnovne škole</i>	5,16%	43,7%	50,76%	0,37%	0,01%
<i>Srednje škole</i>	5,18%	6,48%	84,76%	1,44%	0,13%

³ Izvor: Podaci o obrazovanju odraslih 2000./01. (2002.): Birotehnika CDO, Zagreb.

⁴ Baza podataka o kadrovima u školstvu MZOS-a 2004./05.

Također postoji nesrazmjer između stupnja obrazovanja nastavnika/ca i njihovih stvarnih znanja, vještina i kompetencija, što se može pripisati programskim i izvedbenim neujednacenostima dodiplomskog studija i neprimjerenim i neprovjeranim učincima stručnog usavršavanja.

Nezaposlenost mladim ljudima otežava uključivanje u aktivno društvo. Obvezno obrazovanje traje osam godina, što znači da ga učenici/ce napuštaju s oko 15 godina. Njihovi izgledi za zapošljavanje su minimalni ako se uzme u obzir ekonomska situacija i stupanj nezaposlenosti pa je posebna pozornost usmjerena na preobrazbu strukovnih škola, koje bi trebale imati široku lepezu mogućnosti obrazovanja i osposobljavanja u skladu s potrebama poslodavaca i stvarnog tržišta rada.

Potrebe za povećanjem ulaganja u obrazovanje uvjetovane su visokim standardima obrazovnih sustava razvijenih društava s kojima težimo uskladiti i hrvatsko obrazovanje. Prioriteti financiranja i raspodjele ukupne količine sredstava izradivat će se na temelju analize i procjena potreba odgojno-obrazovnog sustava na svim razinama. Kada se govori o financiranju obrazovanja u Hrvatskoj, postavlja se pitanje raspodjele financijskih sredstava različitim podsustavima odgoja i obrazovanja: predškolskom, osnovnom, srednjem, odnosno visokom

Način financiranja obrazovanja mora dodatno uzeti u obzir različite demografske promjene u zemlji. Činjenica da se broj stanovništva školske dobi smanjuje utječe na ljudski kapital te na raspodjelu proračunskih sredstava za obrazovanje. Demografske promjene nisu jednake u svim dijelovima zemlje, stoga financiranje obrazovanja mora uzeti u obzir i regionalne razlike.

2. Promjene u operativnom okruženju

2.1. Utjecaj društvenih i gospodarskih promjena na odgoj i obrazovanje

Zadaca je odgojno-obrazovnog sustava da izgradi i stvara intelektualni, radno kompetentan i humanistički usmjeren ljudski kapital na dobrobit svoje zemlje kao i za opće dobro.

Odgoj i obrazovanje imaju ključnu ulogu u osposobljavanju djece, mladih i odraslih ljudi za ravnopravno uključivanje u društvenu zajednicu i svijet rada, bez obzira na njihovo društveno podrijetlo. Pred obrazovnim sustavom nalazi se izazov promicanja i održavanja nacionalnih, kulturoloških i humanističkih vrijednosti koje pogoduju razvoju osjećaja zajedništva, prihvatanja i poštovanja različitosti, solidarnosti, odgovornosti za održivi razvitak kao i poticanje aktivnoga građanstva i razvijanja demokratskog društva u cjelini. Preduvjet aktivnom uključenju ljudi u gospodarstvo i društvo temeljeno na znanju je ovladavanje osnovnom razinom jezičnoga, prirodoslovno-matematičkoga, informatičkoga i društveno-humanističkoga obrazovanja. Prevelika diferencijacija u obrazovanju i promjenljive gospodarske i društvene prilike mogu ograničiti mogućnosti nastavka obrazovanja i dovesti do isključivanja pojedinaca i skupina iz obrazovnog sustava. Jedan od najvećih rizika hrvatskoga obrazovnog sustava upravo je pitanje prilagodbe potrebama i promjenama u društvu.

Pristupanje Europskoj uniji donosi nove izazove hrvatskom obrazovnom sustavu, kao što su postizanje veće kvalitete, fleksibilnosti, mobilnosti te mogućnosti odgovaranja na potrebe i promjene kako u hrvatskom društvu tako i europskoj zajednici. Politika Europske unije u odnosu na mobilnost radne snage može imati za posljedicu napuštanje zemlje od strane mladih ljudi, posebice visoko obrazovanih («odljev mozgova»). Kako bi se ovi rizici smanjili, potreban je cjeloviti konsenzus društveno-političke zajednice.

Jedan od preduvjeta aktivnog uključenja ljudi u informacijsko društvo je mogućnost pristupa informacijama te osposobljenost za korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije u svakodnevnom životu i radu. Obrazovni se sustavi moraju suočiti s izazovima i potrebama informacijskog društva u kojem informacijska i komunikacijska tehnologija otvaraju široke mogućnosti cjeloživotnog učenja i obrazovanja. Uzimajući u obzir činjenicu da je informacijsko-komunikacijska tehnologija (ICT) izvršila značajan utjecaj na radno okruženje i svakidašnji život ljudi i postala neizostavna kompetencija, srednjoročni i dugoročni ciljevi obrazovanja moraju sadržavati mjere kojima bi se korištenje ICT-ja proširilo pridonoseći demokratizaciji procesa učenja i ostvarenja načela fleksibilnoga i individualiziranog obrazovanja za sve.

2.2 Demografski trendovi

U razdoblju od 2000. do 2020. godine predviđa se smanjenje ukupnoga broja stanovnika u Hrvatskoj za 5,1%, što iznosi pad s 4 380 000 u 2000. godini na 4 158 000 stanovnika u 2010. godini.⁵ Demografska struktura će se značajno promijeniti pa se predviđa osobito smanjenje broja stanovnika mlade dobi. Tako se predviđa do 2010. godine smanjenje dobne skupine mladih od 11 do 18 godina za oko 24%, s nastavkom pada i nakon 2010. godine.

Tablica 1. Predvideni broj djece školske dobi i mladih za razdoblje 2000. - 2020. g.

<i>Dob</i>	<i>2000.</i>	<i>2010.</i>	<i>Promjena 2000. – 2010. 1%</i>	<i>2020.</i>	<i>Promjena 2000. – 2020. 1%</i>
7	47 000	43 000	-8,5	39 000	-17,0
7-10	198 000	178 000	-10,0	165 000	-16,7
11-18	479 000	365 000	-23,8	336 000	-30,0
Ukupan broj ucenika/ca	724 000	583 000	-19,5	540 000	-25,4
Ukupan broj stanovnika	4 380 000	4 285 000	-2,2	4 158 000	-5,1

Razvojem gospodarstva utemeljenoga na znanju rast će potražnja za obrazovanim stanovništvom. Istodobno postoje skupine mladih koji upišu i ne završe srednje ili visoko obrazovanje, kao i skupine koje ne nastavljaju školovanje nakon završene srednje škole. Ovaj problem traži poduzimanje onih mjera u obrazovnom sustavu za učenike/ce na kraju srednjeg obrazovanja koje će ih zadržati u sustavu i povećati im mogućnosti zapošljavanja.

Tri su osnovna načina kojima bi obrazovni sustav mogao odgovoriti na taj problem:

- razvijati sustav usluga profesionalnog informiranja i savjetovanja dostupan ovim skupinama korisnika u sklopu cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja
- povećati broj mladih ljudi koji završe srednjoškolsko obrazovanje
- poticati uključenost odraslih sa završenom osnovnom školom u programe izobrazbe odraslih
- ulagati u podizanje kvalitete poučavanja i učenja na svim stupnjevima obrazovanja

Manjak radne snage negativno će utjecati na gospodarski razvoj. Predviđene teškoće pristupa tržištu rada, koje su rezultat demografskih i gospodarskih promjena, upućuju na potrebu da se poboljša učinkovitost obrazovnog sustava kako bi se omogućilo svim mladim ljudima da dobiju strukovno usavršavanje i kako bi nakon završenoga osnovnog i srednjeg obrazovanja unaprijedili znanja i vještine kod odrasle radne snage. Ovo ima za pretpostavku povećati sudjelovanje u programima obrazovanja i osposobljavanja za odrasle.

⁵ Izvor: Svjetska banka, Statistički podaci o obrazovanju, 2004.

2.3. Promjene na tržištu rada

Potreba za znanjem će rasti. Procjenjuje se da će potražnja za pružanjem intelektualnih usluga zabilježiti najbrži rast, osobito u područjima informacijskih i komunikacijskih tehnologija⁶. Najznacajni pad u potrazi za radnom snagom očekuje se kod onih s nižom naobrazbom.

Brojni poslovi zahtijevat će iznimno dobro poznavanje moderne tehnologije. Struktura zanimanja sve više će počivati na potrebi za cjeloživotnim učenjem. Temeljne zajedničke kompetencije sustava obveznoga i stručnog usavršavanja razvijat će se prema europskim standardima. Pred obveznim sustavom odgoja i obrazovanja kao i stručnim usavršavanjem naglašavaju se zajednički ciljevi poučavanja i razvijanja jezičnih i komunikacijskih vještina, informacijsko-komunikacijske pismenosti (ICT), razumijevanje matematike i prirodnih znanosti, strani jezici, socijalne kompetencije i poduzetništvo, učiti kako učiti, opća kultura.

U uvjetima brzih društvenih i gospodarskih promjena, pa tako i promjena na tržištu rada potrebno je uskladiti i povezati predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje i obrazovanje i osposobljavanje odraslih. Mlade naraštaje treba pripremati za djelovanje u uvjetima budućih promjenjivih potreba pa je zajedno sa socijalnim i gospodarskim partnerima važno procjenjivati buduće potrebne profile radne snage.

2.4. Regionalni razvoj

Dugoročno se očekuje da će bolje obrazovanje pridonijeti smanjenju stope nezaposlenosti uz povoljne promjene u gospodarstvu, praćenjem potreba tržišta rada i učinkovitijem doprinosu usluga zapošljavanja. Očekuje se i poticanje gospodarskog razvoja u funkciji revitaliziranja populacijski devastiranih područja.

Razlike među pojedinim područjima Republike Hrvatske postojat će i dalje, ali će se ublažavati planiranjem i provođenjem mjera koje trebaju pridonijeti ujednačavanju nerazvijenih područja s razvijenima te im osiguravati društvenu povezanost (npr. učenje na daljinu).

Europska unija se također bavi pitanjem regionalnih nejednakosti, ponudom i provođenjem vlastitih smjernica i politika. Republika Hrvatska će koristiti namjenske fondove EU-e za poticanje i razvoj gospodarske politike i jačanje društvene povezanosti slabije razvijenih područja.

⁶ Izvor: Svjetska banka, Statistički podaci o obrazovanju, 2004.

Nacionalno vijeće za konkurentnost: 55 preporuka za povećanje konkurentnosti Hrvatske - Obrazovanje za rast i razvoj, 2004.

2.5. *Financiranje odgoja i obrazovanja*

Razvoj obrazovanja u Hrvatskoj ovisit će o materijalnim ulaganjima koje će RH moći izdvajati. Godine 2004. javni izdaci RH činili su više od 50% BDP-a, što je vrlo visok postotak u usporedbi s drugim zemljama pristupnicama i kandidatkinjama za Europsku uniju. Procjenjuje se da su za potrebe temeljitijega i održivog unapređenja sustava odgoja i obrazovanja potrebna značajna sredstva, a najhitnije interventno povećanje trebalo bi iznositi više od 1% BDP-a⁷.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa pruža najveću financijsku potporu obrazovnom sustavu. Uz MZOS i druga ministarstva i lokalna vlast izdvajaju sredstva za odgoj i obrazovanje. Kada se vrši procjena udjela izdataka u BDP-u za obrazovni sustav bitno je istaknuti sve izvore financiranja kako bi se dobila stvarna slika ulaganja. Na primjer, cijeli proračun Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa činio je 4,1% BDP-a u 2004. godini. Zbrojimo li izdatke za obrazovanje koje je izdvojilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i pribrojimo ulaganja drugih ministarstva i lokalnih vlasti, tada izdaci za sustav odgoja i obrazovanja iznose 4,3% od ukupnog BDP-a 2004. godine.

Financiranje obrazovanja zahtijeva u fazi planiranja procjene stvarnih udjela sredstava državnog proračuna i predviđanje mogućnosti povećanja ukupnih sredstava. Potrebno je u procesu planiranja definirati financiranje razvoja odgojno-obrazovnog sustava i s izvanjskim sredstvima.

Sredstva za odgoj i obrazovanje postupno će rasti i približavati se izdvajanjima europskih zemalja.

U cilju rasterećivanja državnih davanja i uključivanja društva u obrazovni proces za strukovno obrazovanje mogu izdvajati, osim države, poduzeca, pojedinci i specijalizirane agencije za rad koje žele ubrzati proces zapošljavanja.

2.6. *Globalizacija i pristupanje Europskoj uniji*

Globalizacija ekonomije podrazumijeva i sve izraženiju podjelu rada, rastuću konkurenciju, promjene u strukturi zanimanja te promjene potrebnih znanja i vještina. Kao rezultat globalizacije očekuje se i povećanje mobilnosti studenata/ica. Ove će promjene utjecati i na obrazovni sustav. Može se očekivati porast zainteresiranosti za obrazovanjem izvan Hrvatske.

Potrebno je, dakle, uzimajući u obzir veće mogućnosti studentske mobilnosti, zadržati korisnike obrazovnih usluga tako što institucije obrazovanja i osposobljavanja moraju nuditi primjenjive sadržaje uz visoku kvalitetu poučavanja.

Europska unija je posljednjih godina značajno pojačala svoje djelovanje u područjima obrazovanja i istraživanja, iako je stvarna nadležnost povjerena državama domaćinima.

⁷ Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Odjel za statistiku.

Razmjenom iskustava uspješne prakse u obrazovanju, kao što su osposobljavanje nastavnika/ca, razvijanje vještina učenja stranih jezika, usvajanje informacijske i komunikacijske tehnologije, financiranje, upravljanje, savjetovanje te neformalno učenje i poučavanje, uz procjene rezultata temeljem dogovorenih pokazatelja i mjerila⁸, u Europi se razvija koherentni prostor obrazovanja i istraživanja u kojem bi i Hrvatska trebala definirati svoj profil u ključnim područjima znanja.

Međunarodna natjecanja za talentirane učenike/ce i studente/ice te nastavnike i istraživače dobivaju na važnosti, a Hrvatska mora osigurati u svom sustavu obrazovanja i istraživanja uvjete koji će joj omogućiti da suraduje s drugima. Europa udružuje sredstva za obrazovanje kako bi ojačala njegov utjecaj na globalnoj razini, a Hrvatska će ubrzo biti vrednovana prema visokim standardima razvijenih država Europske unije.

Pristupanje Europskoj uniji za Hrvatsku znači pretpostavku da ima sustav odgoja i obrazovanja koji se po kvaliteti približava zemljama članicama. Jedan od strateških okvira je Lisabonska deklaracija, koju je donijelo 2000. godine Europsko vijeće «*Obrazovanje i stručno usavršavanje do 2010. godine*», a predstavlja poziv za osuvremenjivanje obrazovnih sustava zemalja članica kako bi Europska unija postala najkonkurentnija i najdinamičnija, na znanju utemeljena ekonomija.

Plan razvoja se poziva na načela i ciljeve Copenhagenske deklaracije iz 2002. godine, Deklaraciju europskih ministara nadležnih za strukovno obrazovanje i Europske komisije o unapređivanju suradnje na području strukovnog obrazovanja, kao i na Bolonjsku deklaraciju, kojoj je Republika Hrvatska potpisnica od 2001. godine, a odnosi se na uspostavu europskog prostora visokog obrazovanja do 2010. i od ključne je važnosti za promicanje teritorijalne i profesionalne mobilnosti građana i njihovo zapošljavanje⁹.

⁸ http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/indicators-and-benchmarks_en.pdf

⁹ http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/basic-skills_en.pdf.

3. Prioriteti u razvoju odgoja i obrazovanja

Za hrvatski odgojno-obrazovni sustav je od iznimne važnosti da se temelji na jasnim prioritetima i ciljevima. Ovo poglavlje opisuje četiri ključna razvojna prioriteta: (1) poboljšanje kvalitete i djelotvornosti obrazovanja, (2), poticanje stručnog usavršavanja nastavnika/ca (3) razvoj strategija upravljanja odgojno obrazovnim sustavom i njegova učinkovitosti. (4) obrazovanje za društvenu povezanost (koheziju) i gospodarski razvoj.

3.1 Odgoj i obrazovanje za društvenu koheziju i gospodarski rast i razvoj

Odgoj i obrazovanje strateški su razvojni prioriteti za razvitak hrvatskog društva. Uzimajući u obzir činjenicu da građane treba pripremiti za život i rad u društvu temeljenom na znanju, nužno je razvijati svijest o potrebi cjeloživotnog učenja (lifelong learning) te stvarati mogućnost obrazovanja za sve. Cjeloživotno učenje se ostvaruje formalnim, neformalnim i informalnim/prirodnim učenjem, pa ono obuhvaća sve navedene oblike a ne samo školovanje. Cijeli se odgojno-obrazovni sustav, mora pripremiti za pružanje odgojnih i obrazovnih usluga koje trebaju zadovoljiti različite potrebe i uzraste svojih potencijalnih polaznika. Na tim se zadacima trebaju povezivati s lokalnom zajednicom i različitim socijalnim i drugim partnerima.

Tradicionalno, uloga obrazovnih sustava i institucija je sacuvati i zadržati značajnu ulogu u razvoju pojedinca i prenošenju kulturnih i nacionalnih vrijednosti. Uz tradicionalne osnovne vještine i znanja kao što su komunikacijske vještine u materinjem jeziku i matematičkoj pismenosti, Europska unija je definirala pet «novih osnovnih vještina» koje treba razvijati kod svake mlade osobe i odraslih. To su: informacijske i komunikacijske tehnologije, tehnička kultura, strani jezici, prirodosnanstvena pismenost, poduzetništvo i društvene vještine¹⁰.

Pitanje kojem treba posvetiti posebnu pozornost je pitanje definiranja pedagoških strategija prema djeci s posebnim obrazovnim potrebama, koje trebaju pridonijeti njihovoj povećanoj uključenosti u društvo. Vrtići, škole, roditelji i lokalna zajednica u najširem smislu riječi imaju veću ulogu u procesima njihova uključivanja u društvo.

Nacelo cjeloživotnog učenja ucvrstit će se na svim stupnjevima obrazovanja, pripremanjem i razvijanjem sposobnosti učenja kako učiti (learning-to-learn).

Društvena dimenzija obrazovanja naglašavat će se u cijeloj vertikali i u svim područjima obrazovnog sustava.

S obzirom na sve brže društvene i gospodarske promjene potrebno je unaprijediti fleksibilnost obrazovnog sustava i njegovu prohodnost, kako bi pojedinci imali veću

¹⁰ http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/basic-skills_en.pdf

mogucnost promjene obrazovanja/osposobljavanja, sukladno promjenjivim potrebama tržišta rada i konceptu cjeloživotnog ucenja.

Jednako tako potrebno je razvijati jedinstveni sustav školskoga i profesionalnog usmjeravanja koji će pojedincu omogućiti usluge informiranja, usmjeravanja i savjetovanja u svim fazama razvoja karijere.

3.2. Poboljšavanje kvalitete i ucinkovitosti odgoja i obrazovanja

U cilju unapredenja obrazovnog sustava posebna pozornost usmjerena je na osuvremenjivanje sadržaja i metoda rada u školama, vrednovanju postignuca i trajnom strucnom usavršavanju nastavnika. Poseban cilj odnosi se na decentralizaciju upravljanja obrazovanjem. Cjelokupan sustav odgoja i obrazovanja u svojoj ponudi i provedbi osnažit će se uskladivanjem s obrazovnim standardima Europske unije.

Poboljšat će se kvaliteta ucenja i poučavanja u vrticima (Udruga radnickih sindikata) osnovnim i srednjim školama kao temelj cjeloživotnom ucenju.

Praksa usvajanja cinjenicnog, odnosno šireg opsega enciklopedijskog znanja u obrazovanju zamijenit će se razvijanjem sposobnosti razumijevanja, rješavanja problema i prakticne primjene znanja uz stjecanja vještina koje pridonose kvaliteti življenja ucenika u suvremenom svijetu.

U svrhu modernizacije izobrazbe u najširem smislu rijeci, koristit će se informaticko komunikacijsku tehnologija, s ciljem omogucavanja cjeloživotnog ucenja svim zainteresiranima, posebice onima u predškolskom, osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju i sustavu obrazovanja odraslih. U 2005. godini zapocet će rad i sustavna primjena projekta «Izgradnja središnjeg eLearning portala Republike Hrvatske».

Posebni odgojno-obrazovni programi nudit će se ciljanim skupinama kao što su manjine, mladi ljudi i odrasli s niskim obrazovnim postignucima, osobama s posebnim obrazovnim potrebama te onima koji žive u seoskim ili udaljenim krajevima i u podrucjima od posebnog državnog interesa.

Uspostavit će se sustav vrednovanja standardiziranim postupcima kako bi se razvijala, nadzirala i poboljšala ucinkovitost pracenja usvojenosti znanja i vještina, cjelokupnog pracenja rada škola i rada ucitelja.

Ucinkovitost visokog obrazovanja poboljšat će se mjerama koje će pridonijeti smanjenju broja studenata/ica koji/e odustanu od studija i završavanju studija u redovnom roku.

3.2.1. Razvijanje poučavanja i učenja

Procesi učenja i poučavanja težit će poticanju cjeloživotnog učenja, uvažavanju društvenih i individualnih potreba s ciljem veće zaposlenosti. Primjerenom i djelotvornom potporom pomoć će se učenicima i zadržati se u procesu školovanja. Razvijat će se podupiruće ozračje, poticati partnerski odnosi a učeće sadržaje povezivati sa životom. Priznat će se znanja, vještine i sposobnosti stecene u okviru neformalnog učenja

Utvrđit će se Nacionalni obrazovni standard i izraditi Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovno i srednje obrazovanje.

Razvijat će se novi načini poučavanja i učenja u razredu i izvan škole. To će se postići poboljšanjem početnog obrazovanja nastavnika/ca, poboljšanjem pripravnštva za mlade nastavnike/ce, intenzivnim trajnim usavršavanjem za nastavnike/ce kao i stručnim usavršavanjem ravnatelja.

Uvest će se sustav trajne potpore stručnom usavršavanju nastavnika/ca i ravnatelja koji će im pomoći unaprijediti kvalitetu poučavanja, učenja i upravljanja u školama.

Poseban izazov unapređenju nastave čine ranjive skupine učenika/ca kojih je oko 15 do 20% u hrvatskom obrazovnom sustavu. Cilj je razvijati fleksibilne školske i izvanškolske ponude prema svim učenicima sprječavajući obrazovnu i socijalnu isključenost.

S ciljem rane intervencije i prevencije, poduzet će se mjere za unapređenje poučavanja djece i mladih ljudi s posebnim obrazovnim potrebama, te razvijati različiti oblici savjetovanja za učenike/ce i studente/ice na svim stupnjevima obrazovanja.

Poduprijet će se razvoj informatičkog obrazovanja u obrazovnim institucijama za početno i trajno stručno usavršavanje nastavnika/ca.

Kako bi se spriječilo društveno raslojavanje i isključenost pojedinaca i skupina, poduzimat će se mjere koje će omogućiti ujednačenost pristupa obrazovnim uslugama visoke kvalitete u cijeloj RH

3.2.2. Razvijanje veza između obrazovanja i svijeta rada

Znanstveno-tehnološki razvoj, društvene promjene i promjene u organizaciji i sadržajima rada, ključne su referentne točke za razvoj obrazovanja. Učenje uz rad postaje iznimno važan oblik stručnog usavršavanja, a inovacije su često interdisciplinarne i rezultat timskog rada. U sustavu je obrazovanja stoga potrebno uspostavljanje regionalnih, interdisciplinarnih mreža koje će osiguravati potrebnu suradnju između sustava obrazovanja, istraživanja i svijeta rada.

Povezivanje obrazovanja sa svijetom rada ključni je čimbenik u oblikovanju hrvatskog sustava obrazovanja sposobnog da odgovori potrebama tržišta i društva, čime se povećava mogućnost zapošljavanja. Zbog toga je potrebno razvijati jedinstveni sustav školskog i profesionalnog usmjerenja, koji je u zemljama EU prepoznat kao «alat» jedinstvene politike obrazovanja i zapošljavanja.

U osmišljavanju, razvijanju i primjeni odgojno-obrazovne politike na svim stupnjevima obrazovanja pozvani su svi zainteresirani društveni, gospodarski i socijalni partneri.

Uvest će se obrazovanje za poduzetništvo kao razvojni sadržaj unutar postojećih predmeta i aktivnosti od predškolskog odgoja, osnovne škole do visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih, uz ciljano stručno usavršavanje i potporu odgojno-obrazovnom osoblju.

3.2.3. Razvijanje obrazovnih mogućnosti za odrasle

Jedan je od glavnih ciljeva razvoja obrazovnog sustava povećanje mogućnosti uključivanja odraslih u obrazovni sustav. Odgovornost je obrazovnog sustava da omogući odrasloj populaciji razvijanje znanja i vještina potrebnih za život i rad. Obrazovanje odraslih ima i bitnu ulogu u zadovoljavanju potreba tržišta rada.

Naglasak će biti na osposobljavanju odraslih koji imaju niža obrazovna postignuća, s potrebnim vještinama pismenosti te numeričkim i strukovnim vještinama koje pridonose zaposlenosti.

Provoditelji obrazovanja odraslih pridonijet će razvoju sustava obrazovanja s definiranim stupnjevima postignuća te razvoju nacionalnih standarda kvalificiranosti, uskladenim s onima Europske unije¹¹.

3.2.4. Poboljšavanje obrazovnih mogućnosti i jednakost pristupa

Jednakost pristupa obrazovanju

Svatko mora imati jednako pravo na obrazovanje i osposobljavanje prema vlastitim sposobnostima, potrebama i individualnom razvoju, bez obzira na materijalno stanje. Ostvarivanje dostupnosti obrazovanja u tom pogledu jedan je od elemenata uspješnog sprječavanja društvene isključenosti.

U cilju osiguravanja jednakih preduvjeta za horizontalnu i vertikalnu prohodnost svim mladim ljudima, treba osigurati jednakost šansi.

¹¹ Europass je inicijativa Europske komisije koja prevodi nacionalna postignuća u zajednički format i međunarodni jezik. Hrvatska se uključila u Europass 31. 1. 2005. Izvor: <http://europass.cedefop.eu.int/htm/index.htm>

Ustavom RH jamci se obvezatno i besplatno osnovno obrazovanje svakome pod jednakim uvjetima (cl. 65)¹².

Državna tijela i lokalna zajednica surađivat će s ciljem omogućavanja jednakosti pristupa predškolskom odgoju i obveznom obrazovanju u cijeloj zemlji za sve, s posebnim naglaskom na poboljšavanju situacije u manje razvijenim područjima (seoska, otocna, brdsko-planinska, demografski ugrožena i ratom pogođena).

Osigurat će se odgoj i obrazovanje koje odgovara potrebama pripadnika nacionalnih manjina, posebice Roma, u skladu s Nacionalnim programom za Rome Vlade Republike Hrvatske.

Poticat će se društvena i privatna inicijativa za otvaranje dječjih vrtica s različitim vrstama programa predškolskog odgoja kako bi svako dijete moglo biti uključeno u neki od njih.

Sudjelovanje u obrazovanju

Problem kojem će se posebice posvetiti pozornost u Hrvatskoj odnosi se na rano napuštanje obrazovnog sustava. Naime, relativno veliki broj mladih ljudi ne polazi srednjoškolsko obrazovanje ili ga ne završava. Ova je skupina društveno osjetljiva jer je izložena riziku siromaštva i društvenoj isključenosti, te usvajanju društveno neprihvatljivih ponašanja. Prema posljednjim podacima 79,2% mladih ljudi koji završe osnovnu školu u istoj godini nastavljaju i sa svojim srednjim obrazovanjem. Kako bi se osiguralo daljnje školovanje za one koji ne završe osnovno i srednje obrazovanje, poduzimat će se sljedeće mjere:

Provodit će se trajni i različiti oblici savjetovanja i usmjeravanja učenika/ca,

Poticat će se fleksibilnost srednjeg obrazovanja razvijanjem tzv. prijelaznih ili «bridging» programa kako bi se omogućilo učenicima/ama prijelaz iz strukovnih škola u gimnazije i obratno.

U suradnji sa socijalnim i drugim partnerima razvit će se sustav procjena i individualnog savjetovanja za sve one koji nisu upisali u srednju školu.

Uvest će se novi oblici cjeloživotnog obrazovanja i provoditi stručno preusmjeravanje odraslih za deficitarna zanimanja i poslove.

Pratit će se napredak prema višim stupnjevima obrazovanja i tržištu rada, nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja.

Državne i lokalne vlasti poticat će pristup predškolskom obrazovanju kako bi i povećale broj djece predškolske dobi u godini dana prije polaska u osnovnu školu u programe predškole.

¹² Ustav RH

Upis studenata/ica u visoko obrazovanje

Iako se uočava povećanje broja institucija i programa visokog obrazovanja, velik i broj mladih ljudi zbog svog materijalnog stanja ne upisuje studij koji odgovara njihovim očekivanjima i sposobnostima, čime se smanjuju jednake mogućnosti obrazovanja za sve.

Poduzimat će se mjere za osiguravanje jednakih mogućnosti pristupa visokoškolskom obrazovanju za sve.

U suradnji s gospodarskim i drugim partnerima osiguravat će se stipendije za upisnike s nedovoljnim prihodima.

Uvođenjem državne mature izvršit će se selekcija upisnika u visoko obrazovanje.

Regionalna pravednost

U Hrvatskoj postoje velike regionalne razlike u uključenosti u srednje i visoko obrazovanje. Stoga će Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s drugim ministarstvima odgovornima za gospodarski, regionalni razvoj i zapošljavanje i sa socijalnim partnerima te lokalnom vlasti razvijati ponude odgoja i obrazovanja, stručnog usavršavanja i osposobljavanja u skladu s potrebama gospodarskog i društvenog razvoja regija i lokalnog stanovništva. Vodit će se računa o osiguravanju ujednačenih mogućnosti pristupa obrazovanju u različitim dijelovima zemlje.

3.3. Jacanje stručnog usavršavanja nastavnika/ca i drugih zaposlenika/ca u obrazovanju

U Hrvatskoj trenutno postoji više kategorija nastavnika/ca koji su obrazovani u različitim vrstama institucija. Srednjoročni i dugoročni cilj za hrvatsko nastavničko osoblje je postizanje visokoškolske kvalifikacije za cijelu struku, kako bi se stručnost i status nastavnika/ca izjednačili na svim stupnjevima obrazovanja.

Poučavanje je zahtjevno zvanje u kojem je obrazovanje nastavnika/ca ključni element kvalitete nastave. Stoga je potrebno pripremiti nastavnike/ce za razumijevanje složenih ciljeva i zadata obrazovanja te za njihovu primjenu. Promjene u hrvatskom društvu i njezino pristupanje Europskoj uniji zahtijevaju i primjenu cjeloživotnog učenja i trajnog stručnog usavršavanja kako bi se odgovorilo novim zahtjevima nastavnickog poziva. Kao krajnji cilj obrazovne politike naglašava se poboljšanje učenja i poučavanja u obrazovnim institucijama na svim stupnjevima obrazovanja. Kako bi se postigao taj cilj potrebno je osnažiti sustav obrazovanja nastavnika/ca, koji će ih osposobiti za razumijevanje, kako ciljeva obrazovanja, tako i razumijevanje potreba učenika, obitelji i društvenog, kulturnog, gospodarskog i tehničko-tehnološkog okružja.

Jednako tako, javlja se nužnost razvoja i financiranja koherentne nacionalne strategije za obrazovanje nastavnika/ca, koja bi nastala kao rezultat konzultacija s ključnim nositeljima interesa i sa svima onima koji su odgovorni za provedbu obrazovanja. Ova strategija morala bi sadržavati cjeloviti proces obrazovanja nastavnika/ca u tri faze: početno obrazovanje, pripravništvo i trajno usavršavanje nastavnika/ca. Strategija bi morala omogućiti i usvajanje miješanog modela financiranja kako od centralnih i lokalnih vlasti, tako i državnih i privatnih izvora, te inozemnih ulaganja.

U pogledu početnog obrazovanja nastavnika/ca, Bolonjski proces pružit će okvir i poticaj za modernizaciju uputnika (kurikuluma) za obrazovanje nastavnika/ca i njegovo uskladjivanje sa standardima Europske unije. Prioriteti za početno obrazovanje nastavnika/ca, kao i njihovo trajno usavršavanje bit će stjecanje kvalitetne razine znanja predmeta, nastavnih metoda okrenutih prema učenicima, korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija, svijest o nacionalnom identitetu, interkulturalno razumijevanje te znanje stranih jezika. Integrirani model stručnog razvoja morao bi osposobiti nastavno osoblje za povezivanje i primjenu sadržaja učenja sa stvarnim životom.

Pocetno obrazovanje nastavnika/ca

Promjene u školskom sustavu zahtijevaju trajno usavršavanje programa obrazovanja nastavnika/ca, kao i razvoj institucija koje te programe izvode.

Modernizirat će se početno obrazovanje nastavnika/ca, s ciljem usvajanja i razumijevanja znanstvene osnove predmeta i područja za koje se školuju kao i stjecanje pedagoških kompetencija potrebnih za učinkovito djelovanje u odgojno-obrazovnom sustavu koji treba odgovoriti potrebama suvremenog društva.

Obrazovanje nastavnika provoditi će se u skladu s Bolonjskim procesom.

Trajno stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika

Vlada je odgovorna za stručno, pedagoško i psihološko obrazovanje nastavnika/ca i njihovo osposobljavanje prije zapošljavanja. Vlada jednako tako financira dodatno usavršavanje za ona područja koja su definirana kao značajna za obrazovnu politiku. Za ostala stručna usavršavanja odgovorni su poslodavci. Vlada djelomično financira troškove trajnog usavršavanja nastavnika/ca kao dio obvezne državne pomoći odgojno-obrazovnom sustavu.

U pogledu trajnog stručnog usavršavanja nastavnika stručnih predmeta u strukovnim i drugim školama, promjene u sadržajima i oblicima nastave zahtijevaju poseban razvojni plan.

Prioriteti obrazovne politike u području stručnog usavršavanja ravnatelja/ica i nastavnika/ica u sklopu odgojno-obrazovnih institucija/profesionalnih zajednice za

ucenje, odnose se na stjecanje znanja i vještina u uspostavljanju mreže kontakata i partnerskih odnosa s roditeljima i lokalnom zajednicom, izradu i upravljanje inovativnim projektima, razvijanje kurikuluma i primjene suvremenih metodickih pristupa, korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije u nastavi, razvijanje poduzetnickih vještina, ucenje kroz praksu, razvijanje suradnickih odnosa između škola i razmjene najuspješnije prakse, te stjecanje znanja i vještina za rad s djecom s posebnim obrazovnim potrebama.

Izradit ce se nacionalna strategija u vrticima, osnovnim i srednjim školama za strucni razvoj nastavnika/ca u osnovnim i srednjim školama, trenera/ica i instruktora/ica u poduzecima koji izvode strukovno obrazovanje i usavršavanje, kao i za one koji djeluju na podrucju obrazovanja i osposobljavanja odraslih koji ce primjenjivati novi kurikulum.

Uvest ce se sustav trajnog strucnog usavršavanja nastavnika/ca u kojem ce biti navedena prava i obveze nastavnika/ca za godišnje usavršavanje kao i njihova odgovornost. Predvida se pokretanje projekta licencije za nastavnicko zanimanje, koje ce se obnavljati

Znacajnu ulogu u unapredivanju kvalitete predmetne nastave, kao i u poboljšanju cjelokupnog sustava odgoja i obrazovanja imat ce predmetna županijska vijeca, koja ce ciniti nastavnici iz svakog pojedinog predmeta kao i predstavnici drugih tijela u podrucju odgoja i obrazovanja¹³.

Razvoj upravljanja odgojno-obrazovnim ustanovama

Razvijanje škola kao profesionalnih zajednica za ucenje sveobuhvatni je cilj Plana razvoja obrazovnog sustava.

Unapredenje sustava obrazovanja ima za pretpostavku omoguciti školama da postanu zajednice koje uce, gdje ce učenici/ce moci usvojiti znanja i vještine korisne za život, u kojima uce nastavnici u partnerskom odnosu s ucenicima. U takvom okruženju, ravnatelj/ce imaju kljucnu ulogu u poticanju i predvodenju tih promjena. Kako bi tu ulogu ravnatelj/ce uspješno izvodili, potrebno im je razumijevanje ciljeva «nove škole» poznavanje kurikuluma, suvremenih nastavnih metoda i oblika ucenja. Ravnatelj/ce moraju postati nositelji promjena, vode, osiguravatelji sredstava i materijalnih poboljšanja, inovatori, te trebaju razviti dobre komunikacijske vještine.

Unaprijedit ce se upravljanje odgojno-obrazovnom ustanovom povecanjem upravljackih sposobnosti ravnatelja s ciljem poboljšanjima odgojno-obrazovnih uvjeta rada škole u cjelini.

Predvida se pokretanje projekta licencije za ravnatelje škola.

¹³ Izvor: Hrvatski nacionalni standard-HNOS, MZOS 2005.....

3.4. Poboljšavanje upravljanja i učinkovitost

3.4.1. Ucvrščivanje sustava upravljanja

Uspješan obrazovni sustav zahtijeva dobru administraciju i učinkovito financiranje zajedno s drugim mehanizmima upravljanja. Primjenu obrazovne politike omogućuje odgovarajuća raspodjela rada na one koji donose odluke i na one koji djelotvorno upravljaju. Dopune u zakonu, decentralizacija vlasti te reforma sustava financiranja povećali su potrebu da se uspostavi drugačija administracija obrazovanja, a osobito u pogledu vrednovanja i upravljanja izvedbom.

Upravljanje obrazovanjem na nacionalnoj, regionalnoj, lokalnoj i školskoj razini, te razini odgojno-obrazovne ustanove provodit će se usklađeno kako bi se omogućila kratkorocna i srednjorocna primjena razvojnih mjera te podržalo i potaknulo dugorocno postignuce ciljeva obrazovne politike.

Upravljanje prema ciljevima i rezultatima razvijat će se u cijelom odgojno-obrazovnom sustavu.

Osnaživat će se regionalna suradnja između obrazovnih institucija razmjenom iskustava programskih i organizacijskih ponuda, s ciljem unapređenja kvalitete odgojno-obrazovnog sustava.

Razvit će se i unaprijediti upravljanje sveučilištima s ciljem ucvrščivanja sveučilišne autonomije, odgovornosti i njihova unutarnjeg upravljanja.

3.4.2. Povećavanje financijskih sredstava za obrazovanje

Kvalitetan sustav obrazovanja zahtijeva dostatnu količinu javnog financiranja koji omogućuje pristup obrazovnim uslugama te potiče konkurentnost.

Novi ciljevi i izazovi koji se nalaze pred obrazovanjem naglašavaju potrebu za postavljanjem obrazovanja kao prioriteta za buduci razvitak. Posebnu pozornost valja posvetiti mogućnostima partnerstva između javnog i privatnog sektora. Valja uzeti u obzir postojećem nacionalnu praksu kao i sustav administracije obrazovanja.

Cilj je osigurati da se proračunska izdvajanja za obrazovanje približe europskim standardima. Primjerenu količinu proračunskih sredstava za obrazovanje treba izdvojiti za financiranje unapređenja sustava.

Posebna pozornost posvetit će se financiranju siromašnijih regija, te obrazovanju manjina, osobito onih nedovoljno uključenih u društvo, kao što je to romska populacija.

Prema mogućnostima proračuna, državna pomoć će se povećati kako bi omogućila odraslima koji žele završiti osnovnu ili srednju školu ili kojima je potrebna prekvalifikacija i osposobljavanje za tržište rada.

Osigurat će se financijska pomoć za studente/ice kao poticaj za studij.

Kako sama Vlada ne može podnijeti cijeli teret financiranja, podržat će se novi mehanizmi financiranja koji poticu zajednicke investicije pojedinaca i poslodavaca, a u svrhu obrazovanja odraslih.

Izravna pomoć Vlade bit će usmjerena prvenstveno onima kojima je najpotrebnija.

3.4.3. Mjere za poboljšanje procjena obrazovanja

Ključni uvjet za djelotvorno i pravodobno upravljanje obrazovnim sustavom je upravljanje informacijskim sustavom. Ključnu ulogu u suvremenim ministarstvima za obrazovanje čini trajno praćenje obrazovne politike i njezine primjene, što zahtijeva kompleksne sustave i stručne kapacitete.

Potrebno je razvijati funkciju obrazovnog nadzora (stručno-pedagoškog, upravnog i inspeksijskog) kako bi se zajamcilo poštivanje obrazovnog zakonodavstva i obrazovnih standarda. Postojeći nadzor potrebno je postupno usmjeravati i razvijati prema vrednovanju (unutarnje i izvanjsko) odgojno-obrazovnih ustanova i sustava u cjelini.

Informacijski sustav za praćenje upravljanja u obrazovanju (EMIS) osnovat će se do 2008. godine.

Ojacet će se razvoj odgojno-obrazovne politike i procjena odgojno-obrazovnog sustava u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

Unaprijedit će se prikupljanje statističkih podataka o obrazovanju koje se obavlja unutar cijelog sustava.

Utvrđit će se pokazatelji (indikatori) za praćenje i poboljšanje kvalitete izvedbe odgojno-obrazovnog sustava te cjelokupne aktivnosti za razvoj školstva.

Potrebno je uspostaviti jedinstvenu metodologiju prikupljanja podataka s tržišta rada i obrazovne ponude na svim razinama, što je temelj razvoja suvremenih sustava školskog i profesionalnog informiranja, usmjeravanja i savjetovanja.

3.5. *Razvijanje sustava vrednovanja obrazovanja*

Razvit će se sustav vrednovanja obrazovnih procesa i ishoda kako bi se osigurala ispravna primjena zakonodavstva o obrazovanju, potaknuo bi se obrazovni razvoj te poboljšala kvaliteta ucenja. Cilj je skupiti i obraditi podatke koji će dalje služiti za donošenje nacionalnih odluka o obrazovanju te za lokalni razvoj obrazovanja i usavršavanja. Dobiveni podaci bit će dostupni ucenicima/cama i studentima/cama, roditeljima, obrazovnim institucijama, državnim tijelima, gospodarstvu i drugima zainteresiranima za unapređenje sustava.

Hrvatskom obrazovnom sustavu nedostaje izvanjsko vrednovanje i ocjenjivanje školskih i ucenickih postignuca. Do sada je isključivo škola bila odgovorna za vrednovanje ucenickih rezultata i postignuca, no postoji potreba za pouzdanijim, transparentnim i usporedivim podacima, osobito za kraj srednjoškolskog obrazovanja.

Medunarodni pregled visokog obrazovanja omogućit će usporedbu hrvatskog sustava visokog obrazovanja s medunarodnim, a s ciljem njegova unapređenja. U procesu vrednovanja poticat će se suradnja između različitih sveučilišta i drugih partnera.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja početi će djelovati 2005. godine.

Državna matura uvesti će se 2009. godine.

Hrvatska će sudjelovati u PISA projektu 2006. i 2009. godine.

Pregled visokog obrazovanja provesti će se u sklopu OECD Projekta pregleda visokog obrazovanja do 2006. godine.

Razvit će se izvanjsko vrednovanje rezultata ucenja i u osnovnim školama.

4. Ciljevi razvoja odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj

Ovo poglavlje se odnosi na kvalitativne i kvantitativne ciljeve izvedbe u obrazovnom sustavu. Ciljevi su postavljeni prema očekivanim razvojnim mjerilima Europske unije do 2010. godine. Sustavni pregled kvalitativnih pokazatelja (indikatora) izvedbe nalazi se u Aneksu plana.

4.1. Predškolski odgoj i osnovno obrazovanje

Zadaca predškolskog odgoja i osnovnoškolskog obrazovanja je razvijanje sposobnosti, znanja i vještina u djece i učenika/ca koje će im pomoći u odrastanju za kreativno, kompetentno, humanistički usmjereno, odgovorno i aktivno uključivanje u demokratsko društvo. Kako bi se te zadace ispunile, potrebno je u odgojno-obrazovnom sustavu poboljšati pristup kvalitetnim odgojno-obrazovnim uslugama, modernizirati nastavne sadržaje i metode i poticati pluralizam ponuda kako bi se razvijala kvaliteta učenja i spriječila isključenost u obrazovanju, poboljšali materijalni uvjeti prostora i opreme te ojačao sustav upravljanja u obrazovanju. Posebna pozornost posvetit će se uključenosti roditelja i lokalne zajednice u partnerski odnos sa školom.

4.1.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

Lokalne zajednice su najčešći osnivači dječjih vrtića i one financiraju predškolsku djelatnost na svom području, te snose najveću odgovornost u organiziranju predškolskog odgoja i obrazovanja. Predškolski odgoj i obrazovanje djece od šest mjeseci do polaska u osnovnu školu (šesta godina života) čini dio cjeline ranog obrazovanja djeteta, koji pomaže smanjenju razlika u društvenom podrijetlu i sposobnostima učenja, i nastoji što je moguće bolje zadovoljiti djetetove razvojne potrebe, te ga uvesti u svijet svjesnog učenja (pripremiti djecu za polazak u školu) Preporučuje se stvaranje prostornih, kadrovskih i materijalnih uvjeta za uključivanje sve djece u program pripreme za školu (predškola).

Ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja imaju kvalificirano osoblje koje može pružiti kvalitetno obrazovanje djeci predškolske dobi, a poglavito djeci s posebnim obrazovnim potrebama i darovitoj djeci.

Posebnu pozornost posvetit će se uključenju u predškolske ustanove djece iz socijalno i ekonomski depriviranih obitelji. Povećat će se uključenost broja romske djece i djece ostalih marginaliziranih skupina.

Razvojni cilj:

Povećati obuhvat broja upisanih u predškolske programe na 60% do 2010.

Povećati obuhvat djece predškolom (godinu dana prije polaska u osnovnu školu) na 98% do 2010. godine.

4.1.2. Osnovno obrazovanje

Razvojni prioritet je podizanje kvalitete i ucinkovitosti osnovnog školstva, te razvijanje potrebnih znanja i vještina koji bi omogućili osobni razvoj učenika/ca, kao i završavanje osnovnog obrazovanja s ciljem nastavljanja školovanja bez obzira na sposobnosti, spol, vjersku, nacionalnu ili regionalnu pripadnost ili socijalno-gospodarski status.

Razvojni ciljevi:

Povećanje broja upisanih učenika/ca na 98% te postotak onih koji završavaju školovanje na 95% do 2010. godine.

Povećanje broja učenika/ca osnovnih škola u nastavi organiziranoj u jednoj smjeni na 50% do 2010. godine te ukidanje trosmjenske nastave do 2010. godine.

Razvoj Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda i kurikuluma za osnovnu školu

Razvoj kurikuluma omogućit će harmonizaciju nacionalnog kurikuluma s europskim trendovima te postizanje europske razine u osnovnom obrazovanju.

Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS) za osnovnu školu bit će završen 2005. Nacionalno vijeće za kurikulum osnovat će se u 2005. godini.

Razvojni ciljevi:

Nastavnici/ce će proći program osposobljavanja za provođenje HNOS-a i novog kurikuluma do 2007. godine.

Sve osnovne škole početi će koristiti HNOS i novi kurikulum do 2007.

Svi nastavnici/ce će steci barem osnovnu razinu informatičkih kompetencija do 2008.

Vrednovanje ishoda osnovnog obrazovanja

Unapređenje obrazovanja pretpostavlja i uvođenje vrednovanje procesa i ishoda obrazovanja s čime bi se upoznao učenike/ce, nastavnike/ce, roditelje i obrazovne vlasti. Od osobite je važnosti oblikovanje novih metoda vrednovanja koje će usmjeravati razvoj nastave i organizaciju rada u školi. PISA projekt omogućit će vrednovanje obveznog obrazovanja na međunarodnoj razini.

U sklopu PISA projekta OECD-a 2000. godine ocjenjivao se stupanj svladanosti znanja i vještina bitnih za buduću život, radne navike i kvalitetu života petnaestogodišnjaka/inja. U tom projektu Hrvatska nije sudjelovala ni 2000. niti 2003. godine, tako da za razliku od ostalih država ucesnica nema referentne podatke koje bi mogla koristiti u svrhu

usporedbe s rezultatima učenika/ca iz inozemstva. 2006. godine. Valja napomenuti kako zbog neusklađenosti modela tog testiranja s dosadašnjim načinom poučavanja u hrvatskim školama kod interpretacije rezultata bit će potreban oprez (slično vrijedi za Srednju Europu).

Izradit će se preporuke uz pomoć nastavnika/ca, učenika/ca, roditelja te ravnatelja/ica o tome što čini uspješnu školu u Hrvatskoj.

Pratit će se rad škola, predvidjeti poticaji za škole koje pokazuju visoku uspješnost kao i dodatne mjere stručno pedagoške pomoći za one sa slabijim rezultatom.

Poticat će se suradnja među školama, između škole i učenika, učenika međusobno, između škole i obitelji te suradnja škole i lokalne zajednice.

Sustav samovrednovanja škola bit će primijenjen do 2008. godine.

Pedagoški razvoj

Razvijat će se suvremene pedagoške metode u poučavanju. To će uključivati primjenu raznovrsnih nastavnih metoda, razvijanje i unapređenje vještina učenja i stvaranje poticajnog okruženja za učenje u školi. Modernizirat će se i poboljšati obrazovanje nastavnika/ca kako početno, tako i trajno stručno usavršavanje te razvijati posebne ponude savjetovanja učenicima/cama.

Podupirat će se i razvijati fleksibilna odgojno-obrazovna rješenja koja će učenike/ce stavljati u središte nastavnog procesa sa svrhom promicanja kvalitetnijeg osnovnog obrazovanja za sve. Obrazovanjem nastavnika/ca razvijat će se znanja i vještine kojima će se to postići.

Sve obrazovne institucije uspostaviti će fleksibilne lokalne i regionalne obrazovne strukture.

Nastavni sadržaj i nastavne metode te didaktička opremljenost razvijat će se kako bi što bolje odgovorili različitim oblicima učenja.

Razvijat će se koncept individualizacije poučavanja koji će se temeljiti na potrebama, predznanju, sposobnostima i interesima učenika.

Razvojni cilj:

Na nacionalnoj razini potpora će se dati u 20% osnovnih škola za korištenje pedagoških metoda koje će učenike/ce staviti u središte nastavnog procesa do 2008. godine. Iskustva u tim školama će se analizirati i širiti.

Obrazovanje za djecu s posebnim obrazovnim potrebama

Republika Hrvatska uključuje i učenike s posebnim obrazovnim potrebama u svoj odgojno-obrazovni sustav. Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi¹⁴ uređeni su upisni prioriteti djece s posebnim potrebama u dječje vrtice. Osnovnoškolsko obrazovanje je za njih, kao i za svu drugu djecu, obvezatno i besplatno, a također imaju prednost pri upisu u srednje škole.

Skupina učenika s tjelesnim oštećenjima nije u potpunosti uključena u redovni sustav odgoja i obrazovanja zbog nedovoljnih financijskih sredstava i arhitektonske neprimjerenosti škola.

Kako bi se postigla kvalitetnija integracija učenika/ca s posebnim obrazovnim potrebama, nužno je bolje osposobljavanje nastavnog kadra za rad s njima. Najjednostavnije je postojeci nastavnički kadar osposobiti kroz procese stručnog usavršavanja. Osvremenit će se programi za obrazovanje i osposobljavanje učenika s posebnim potrebama te ustrojiti sustav praćenja i nakon završetka njihova školovanja. Uredit će se odnosi u posebnim ustanovama koje su pod upravom Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi kako bi se osigurali uvjeti za pružanjem njihove stručne potpore redovnom školskom sustavu

Razvojni ciljevi:

Osigurati arhitektonsku dostupnost škola učenicima s motorickim oštećenjima.

Težiti da se učenici s posebnim obrazovnim potrebama uključuju u primjerene sadržaje odgojno-obrazovnih ustanova na lokalnoj razini. Odgoj i obrazovanje za djecu s posebnim obrazovnim potrebama bit će uređeni dodatnim pravnim i stručnim propisima.

Povećati fleksibilne i diferencirane ponude programa s ciljem povećanja uključenosti djece s posebnim obrazovnim potrebama u školski sustav i društvo u cjelini.

Medunarodno uključivanje i europska dimenzija u obrazovanju

Tijekom procesa priprema za pristup Hrvatske Europskoj uniji međunarodna je suradnja u području obrazovanja važna. Pitanja obrazovanja u Europskoj uniji uglavnom su nacionalnog karaktera, pa će i Hrvatska suvereno donositi odluke koje imaju utjecaj na njenu obrazovnu politiku.

Medunarodnom suradnjom istražiti će se iskustva i prakse zemalja članica OECD-a i Europske unije te će se za hrvatske uvjete i potrebe primjenjiva i korisna iskustva ugrađivati u nacionalne planove.

Utvrđiti će se hrvatski obrazovni prioriteti za međunarodnu suradnju.

¹⁴ Narodne novine broj 10/1997

Povecat će se uključenost u dostupne programe Europske unije.

Pripreme za pristupanje u Europsku uniju znače da se Hrvatska mora povezati s procesima i razvojem na EU razini te se pripremiti za udovoljavanje visoko postavljenim odgojno-obrazovnim ciljevima i mjerilima za 2010. godinu. Države članice Europske unije suraduju preko «otvorene metode koordinacije» što znači da imaju zajedničku bazu statističkih podataka, indikatora, prepoznavanja i širenja primjera dobre prakse, vrednovanja od stranih stručnjaka te pilot-projekte. Trenutno postoji lista od 29 navedenih indikatora i 5 europskih mjerila¹⁵.

Hrvatski stručnjaci za odgoj i obrazovanje pratit će kontinuirano razvojne smjerove školstva u državama EU-a te uključiti primjere dobre inozemne prakse u nacionalnu strategiju.

Razvojni cilj:

Do 2008. godine uvest će se sustav indikatora koji će omogućiti Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa procjenu razvoja obrazovnog sustava u usporedbi prema standardima obrazovnih sustava država članica Europske unije.

4.2. Srednje obrazovanje

4.2.1. Razvoj srednjeg obrazovanja

Srednje obrazovanje odnosi se na programe gimnazija, umjetničkih škola, četverogodišnjih strukovnih škola (tehničkih, gospodarskih, zdravstvenih itd.) te trogodišnjih strukovnih škola i na programe osposobljavanja i usavršavanja odraslih. Ovi su programi podijeljeni u klasične školske programe te programe koji sadrže i praksu. Od školske godine 2003./04. brojni su se obrtnički programi «udružili» u sadržajnom smislu, kao i u uvjetima za praktičnu izobrazbu.

Pravilnik o državnoj maturi i njezinoj provedbi postupno će uvesti izvanjsko vrednovanje postignuća te se očekuje da će je od 2009. godine učenici početi polagati. Cilj je povećati kvalitetu nastave uvođenjem novih procedura jamstva kvalitete.

Poticati će se suradnja između institucija koje provode srednje obrazovanje i osposobljavanje s ciljem poboljšavanja kvalitete i pristupa obrazovanju, te povećanjem mogućnosti izbora za učenike/ce. Istodobno, cilj je razvijati raznovrsne strukovne vještine i kompetencije učenika/ca strukovnih škola te omogućiti njihov pristup daljnjem obrazovanju. U tako postavljenom sustavu strukovnog obrazovanja potrebno je razvijati usluge profesionalnog informiranja i savjetovanja, temeljene na konceptu usmjeravanja za potrebe tržišta rada.

¹⁵ http://www.europe.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/indicators-and-benchmarks_en.pdf

Uvest ce se novi sustav razina kompetencija u skladu s petorazinskim s višerazinskim sustavom Europske unije koja navodi nekvalificirane, polukvalificirane, kvalificirane radnike, tehnicare, menadžere srednje više profesionalne razine) te sukladno s tim i popis odgovarajućih strukovnih programa te njihovih nomenklatura. Postojeći sustav strukovnih kvalifikacija zamijenit ce novi koji ce se definirati u suradnji sa socijalnim i drugim partnerima i poslodavcima te koji ce odgovarati novom sustavu razina kompetencija.

Razvojni ciljevi:

Do 2010. godine treba povećati stopu upisa u srednje škole na 83% učenika/ca koji su završili osnovnu školu.

Povećati broj učenika/ca u gimnazijskim programima na 35% od ukupnog broja upisanih u srednjoškolske programe do 2010. godine.

U skladu sa standardima Europske unije, u Hrvatskoj do 2010. godine 75% istog naraštaja učenika/ca završavat ce srednjoškolski program.

Svi nastavnici/ce ce steci barem osnovnu razinu informatičkih kompetencija do 2008.

4.2.2. Gimnazije

Oko 79,2% mladih ljudi po završetku osnovne škole upiše se u srednju. Neki učenici/ce se ne uspiju snaci i postici očekivane rezultate što dovodi do odustajanja od školovanja («drop out»). Bitno je stoga osigurati trajnu potporu učenicima/ama kako bi bili uspješniji u svom školovanju, ojacati njihovo samopouzdanje te im pomoci u rješavanju mogućih problema.

Informacijski sustav za procenje upravljanja u obrazovanju omogucit ce nacionalno procenje broja upisanih u srednjoškolsko obrazovanje, kao i onih koji ga završe.

Razvojni ciljevi:

Državnu maturu polažu učenici gimnazija i drugih četverogodišnjih škola.

Primjereno školsko i profesionalno usmjeravanje i savjetovanje bit ce dostupno učenicima srednjih škola.

Primjereno usmjeravanje i savjetovanje bit ce dostupno učenicima/ama srednjih škola.

Promjene u regionalnim demografskim kretanjima kao i gospodarski i društveni zahtjevi prema obrazovanju utjecu na promjene u mreži srednjih škola i programa. Potrebno je osigurati veci znacaj srednjoškolskog obrazovanja u regijama.

U suradnji s ministarstvima zaduženim za gospodarski i regionalni razvoj, izradit ce se nacionalne i regionalne procjene potrebnih obrazovnih profila kako bi se prema njima

oblikovali planovi razvoja ljudskih potencijala te će se poticati promjene u skladu s tim planovima.

Koristit će se fondovi Europske unije za razvoj novih oblika planiranja i upravljanja nastavom.

Novo definiranje trajanja i sadržaja srednjeg obrazovanja te novi Nacionalni kurikulum za srednje škole koji će slijediti potrebe tržišta rada, biti će završen do 2010. godine i slijediti će nacela HNOSA za osnovnu školu.

Primjena novog kurikulumu bit će popracena stručnim usavršavanjem nastavnika/ca te poticanjem suradnje između nastavnika/ca, škola, roditelja, lokalne zajednice te razmjenom primjera dobre prakse.

4.2.3. Strukovne škole

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Cilj je promijeniti strukovno obrazovanje kako bi postalo manje specijalizirano i prilagodljivo potrebama polaznika i tržišta rada.

Ključni ciljevi su prilagodba profila i programa zanimanja prema tržištu rada, socijalnim i gospodarskim potrebama, moderniziranje sadržaja i metoda strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, te osiguravanje mogućnosti nastavka obrazovanja nakon završene strukovne škole.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je poduzelo korake za unapređenje strukovnog obrazovanja koji su dijelom predviđeni u «Zelenoj knjizi»¹⁶. Osnovana je Agencija za strukovno obrazovanje čija je djelatnost planiranje, razvijanje, organiziranje, praćenje i vrednovanje školskog sustava na području strukovnog obrazovanja. Glavni koraci koji će se poduzeti do 2010. godine će uključivati: Nacionalni obrazovni sustav (koji uključuje formalno, neformalno i informalno učenje) treba poticati na taj način, da se znanja i sposobnosti hrvatskih građana usmjeravaju na stvaranje nužne sinergije globalnog razvoja, a da se pritom ne dokuju nacionalna obilježja i tradicija.

Razvijanje normativnog okvira, planiranje i upravljanje

Osnovat će se Vijeće za strukovno obrazovanje (savjetodavno tijelo) koje će uključivati ključna ministarstva i institucije kao i gospodarsko-socijalne partnere.

¹⁶ Zelena knjiga, CARDS VET 2001 komponenta 1, Podkomponenta 1.3.1, lipanj, 2004.

Kontinuirano ce se provoditi pracenja i analize te usporedbe na nacionalnoj i medunarodnoj razini kako bi se prepoznavale novonastale potrebe za znanjima i vještinama u gospodarskom sektoru.

Financijski mehanizmi bit ce revidirani/preinaceni u skladu s novim Zakonom o strukovnom obrazovanju s ciljem jacanja lokalnih kapaciteta u sklopu decentraliziranog upravljanja.

Dugorocni je cilj uskladivati broj škola i programa te osnivanje obrazovnih regionalnih centara s razlicitim programima koji pokrivaju više podrucja djelatnosti i koji odgovaraju potrebama mladih ljudi i drugim zainteresiranim polaznicima određenog podrucja.

Kvalifikacije i programi, uvod u promjenu kurikuluma u školama i osuvremenjivanje opreme radionica

Osmislit ce se usavršavanja za nastavno i rukovodno osoblje strukovnih škola, izraditi razvojni projekti radi uvođenja i provedbe novog kurikuluma kao i osuvremeniti opremljenost radionica u školama i odabranim školskim centrima.

Regionalni obrazovni centri pružat ce opce znanje i strucne kvalifikacije.

Razvojni ciljevi:

Broj mladih koji odustanu od školovanja smanjit ce se organiziranjem usluga savjetovanja, dopunske nastave i prilagodljivih programa, te ucenjem u praksi do 2010. godine.

Do 2008. godine ojacat ce se institucionalni kapaciteti Agencije za strukovno obrazovanje s ciljem potpore razvoja novog HNOS-a i nastavnog kurikuluma te sustavnoga strucnog usavršavanja nastavnika.

4.3. Visoko obrazovanje

4.3.1. Sveucilišni i strucni studiji

Unapredenje visokog obrazovanja provodit ce se kroz cetiri temeljna cilja.

To su: funkcionalna integracija sveucilišta, jacanje strucnih (veleucilišnih) studija, primjena Bolonjskog procesa te uspostava sustavnog pracenja i osiguravanja kvalitete i vrsnoce visokoškolske nastave u jedinstvu sa znanstveno-istraživackim radom. Na ostvarenju navedenih ciljeva djelovat ce novo utemeljena Agencija za znanost i visoko obrazovanje.

Ured ENIC/NARIC, sastavni je dio Agencije.

Republika Hrvatska je potpisala Bolonjsku deklaraciju u svibnju 2001. godine s ugovorenim aktivnostima koje treba ostvariti do 2010. godine.

Uvest ce se sustav lako prepoznatljivih i usporedivih akademskih i strucnih stupnjeva te dodatka diplomi radi bržega i lakšeg zapošljavanja i medunarodne konkurentnosti European Higher Education Area (EHEA).

Uvest ce se jedinstveni sustav triju ciklusa studiranja: preddiplomskoga, diplomskoga i poslijediplomskoga (specijalistickoga i doktorskoga) te bodovni sustav European Credit Transfer System (ECTS).

Promicat ce se profesionalna mobilnost i prevladavanje zapreka slobodnom kretanju studenata i nastavnika.

Uspostavit ce se nacionalni sustav pracenja i jamstva kvalitete te promicati europska suradnja u osiguranju kvalitete.

Povecat ce se funkcionalna integracija sveucilišta jakanjem kadrovske i informacijske infrastrukture.

Pravna integracija sveucilišta provest ce se do 31. prosinca 2007. godine i u tom razdoblju osnažit ce se visokoobrazovne institucije koje nisu dio sveucilišta.

Razvojni cilj:

Do 2006. godine uspostaviti ce se sustav jamstva kvalitete u visokoobrazovnom sustavu Republike Hrvatske.

Republika Hrvatska ce u 2005. godini sudjelovati u projektu OECD-a «Pregled visokoškolskog obrazovanja» koji ce pružiti detaljniji uvid u sustav hrvatskoga visokog školstva. Izvješće o tom postupku bit ce objavljeno 2006. godine.

Izradit ce se i primijeniti strategija za osiguravanje vertikalne i horizontalne mobilnosti u binarnom visokoškolskom sustavu u sva tri ciklusa (prije-diplomski, diplomski i doktorski studij), koja ce uključivati i socijalnu dimenziju te poticati cjeloživotno obrazovanje i medunarodnu suradnju na svim razinama uz pomoc predviđenih mreža i modela.

Visokoobrazovne institucije koje su dio sveucilišta, kao i one koje nisu, uskladit ce strategiju vlastitog razvitka s nacionalnom strategijom policentričnog razvitka hrvatskoga visokoškolskog sustava. One ce biti u skladu s procedurama i nacinima propisanim zakonom i podzakonskim aktima, s posebnim naglaskom na:

Jedinstvo znanstveno-istraživackog i nastavnog procesa na svim razinama obrazovanja.

Stalno osuvremenjivanje nastavnih programa i uvođenje novih nacina poučavanja.

Jacanje eksperimentalne osnovice za nastavni i znanstveno-istraživački rad, osobito u studijima tehnike, biotehnike, medicine i srodnih disciplina te prirodoslovlja.

Stalnu obnovu i podmlađivanje znanstvenoga i nastavnog kadra na sveučilištima i veleučilištima u skladu s nacionalnom strategijom.

Poticanje diplomiranja u studijskom roku za sve studije.

Objektivizaciju ocjenjivanja studenata.

Povećanje ukupnog broja visokoobrazovanih građana Republike Hrvatske.

Uskladivanje upisne politike s potrebama tržišta radne snage u Republici Hrvatskoj.

U 2005. godini bit će donesen Zakon o stručnim nazivima i akademskim stupnjevima, u skladu sa Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju¹⁷ i novim studijskim programima te preostali podzakonski akti kojima će se regulirati sva pitanja visokoškolske djelatnosti (pravilnici, maputci i sl.).

Razvojni ciljevi:

Osvremenjivanje nastavnih programa i aktiviranje studenata u nastavnom procesu.

Smanjenje postotka studenata koji napuštaju visoko obrazovanje na 50% do 2010. godine.

Jacanje eksperimentalne osnovice za nastavni i znanstveno-istraživački rad.

Prvo izvanjsko vrednovanje kvalitete visokoškolskih programa i ustanova bit će napravljena do 2010.

Uvođenje hrvatskog društva u europsko i globalno društvo znanja.

4.3.2. Razvoj obrazovanja odgojiteljskog i nastavnog osoblja

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa razvijat će strategiju obrazovanja nastavnickog kadra koja će biti utemeljena na praksi međunarodnih standarda obrazovanja nastavnika/ca. U izradi strategije bit će uključeni nastavnici, profesori i drugi stručnjaci, s ciljem unapređenja obrazovanja odgojitelja/ica, učitelja/ica i nastavnika/ica. Obrazovanje će se provoditi kroz sljedeća tri stupnja: (1) početno obrazovanje, (2) pripravništvo i (3) trajno profesionalno usavršavanje. Izradit će se standardi i kompetencije za svaku kategoriju i stupanj.

¹⁷ Narodne novine broj 123/2003

Razvit će se miješani model izvođenja profesionalnog usavršavanja: (1) diplomski studiji obrazovanja nastavnika/ca na magistarskom i doktorskom stupnju (temeljeni na obrazovnoj politici i metodološkoj praksi), (2) nacionalni projekti uz potporu međunarodne tehnicke pomoći (tzv. cascade model), (3) nacionalni izvođači programa kao npr. Zavod za školstvo, Agencija za strukovno obrazovanje, (model utemeljen na potrebama, ali voden zahtjevima), (4) inovativni programi nevladinog sektora i regionalni programi (subvencionirani, te koje financiraju polaznici/ce), (5) aktivnosti usavršavanja organizirane u školama koje su nastale kao rezultat samovrednovanja škole, akcijskih istraživanja, promišljanja i razvojnog planiranja.

Izvođenje strategije profesionalnog razvoja u fazama, koje će izvoditi navedeni izvođači u suradnji s inozemnim stručnjacima, kratkorocno će se usredotociti na izgradnju sposobnosti institucija koje će izvoditi usavršavanje. Strategija će jednako tako težiti okupljanju darovitoga nastavnog kadra i njihovih nastavnika/ca koji su sposobni izraditi i predstaviti programe koji će utjecati na nastavnu praksu. Kako bi se postigli ciljevi za unapređenje kvalitete učenja, što je sveobuhvatni cilj ovog dokumenta, ravnatelji/ce, mentori/ce i savjetnici/e morat će planirati i podržati premještanje profesionalnog usavršavanja i u škole.

Razvit će se i pratiti pilot-programi.

Srednjorocno će novo osposobljeni nastavnici/e-mentori, nastavnici/e-savjetnici i nastavnici/e treneri raditi na proširenju ili plasiranju programa koji su uspješno provedeni, te će se razviti sveobuhvatna strategija za obrazovanje nastavnika/ca.

Dugorocno, doci će do decentralizacije obrazovanja za nastavnike/ce te će se izvođenje usavršavanja otvoriti konkurentnosti tržišta.

Razvojni cilj:

Sudjelovanje 20 000 nastavnika/ca u godišnjim programima usavršavanja koji se odnose na prioritete obrazovne politike.

Sadržajno, prioritetna područja za početno obrazovanje i trajno usavršavanje nastavnika/ca uključuju: (1) metode aktivnog poučavanja i učenja, te razvoj prigodnih materijala za učenje, (2) oblikovanje učenja prema novom HNOS-u i nastavnom kurikulumu, (3) pismenost u uporabi informacijskih i komunikacijskih tehnologija, te njihova primjena u učenju, (4) rješavanje društvenih problema i problema u ponašanju učenika/ca, (5) razvijanje poduzetničkih vještina, (6) razvijanje obrazovanja za djecu s posebnim potrebama (daroviti učenici/ce te oni/e s teškocama u učenju), (7) lokalni i školski programi pedagoškog osposobljavanja i osposobljavanje za zadace mentora/savjetnika za određene predmete, (8) razvoj vještina vođenja, (9) stjecanje znanja i vještina savjetnika za školsko i profesionalno usmjeravanje.

U širem kontekstu Plana razvoja obrazovnog sustava, razvoj obrazovanja za nastavnike/ce imat će ključnu ulogu u podržavanju mnogih od planiranih inovacija u

obrazovnom sustavu. S druge strane i inovacije će utjecati na obrazovanje nastavnika/ca preko sustava kontrole, jamstva i poboljšavanja kvalitete, povećanjem kapaciteta u nastavničkim studijima, u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa i u nacionalnim agencijama, razvoj kurikuluma, regionalne inovacije te preobrazba škola u profesionalne zajednice za učenje.

Programi odgojiteljskih i učiteljskih studija izradit će se u skladu s Međunarodnom klasifikacijom zanimanja, drugim međunarodnim dokumentima koji se odnose na to područje te pretežnim programskim modelima u zemljama Europske unije. Programi će omogućiti odgojiteljima i učiteljima ravnopravnost s ostalim stručnim djelatnicima u obrazovnom sustavu u stručnom usavršavanju i napredovanju u Hrvatskoj i Europskoj uniji. U programe će se uz dodiplomsko obvezno uključiti i cjeloživotno obrazovanje odgojitelja i učitelja.

Početak takve organizacije studija nastupa akademske godine 2005./06., a krajnji rok potpune implementacije je 2010. godina.

Mreža odgojiteljskih i učiteljskih studija odredit će se u skladu s populacijskim potrebama i reformiranim sveučilištem te kadrovskim stanjem pojedinih ustanova. Modeli organizacije su u pravilu učiteljski fakultet i sveučilišni odjel za odgojiteljski i učiteljski studij.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izradit će Pravilnik o utvrđivanju znanstvenih područja koji će omogućiti znanstveno-nastavno napredovanje i razvoj znanstvenih projekata u disciplinama koje se odnose na odgojiteljska i nastavnička zanimanja.

Potaknut će se znanstvena istraživanja problema u predškolskom odgoju i osnovnoj školi s obzirom na činjenicu da su takva istraživanja u Hrvatskoj izrazito deficitarna u posljednja dva desetljeća (ekonomske i demografske osnove, pravna regulacija, standardi prostora, opreme, kadrova, plaća, uspješnosti i dr.).

Prostor i oprema odgojiteljskih i učiteljskih studija standardizirat će se na osnovi vrednovanja postojećeg stanja i poboljšati investicijama, osobito uz suvremena nastavna sredstva.

Vježbaonice za studente odgojiteljskih i učiteljskih studija osmislit će se posebnim mjerama standardizacije kadrova i opreme kao uzorne funkcionalne ustanove za praktično osposobljavanje budućih i usavršavanje postojećih odgojitelja i učitelja.

Razvojni ciljevi:

Uskladiti programe studija s potrebama struke te s Bolonjskim procesom, a stručne nazive te akademske nazive i stupnjeve sa zakonom i s međunarodnom klasifikacijom zanimanja.

Obuhvatiti što veći broj nastavnika godišnjim programima stručnog usavršavanja.

4.3.3. Financiranje visokog obrazovanja

U tijeku sljedećeg petogodišnjeg razdoblja treba uspostaviti novi način financiranja visokog školstva koji će zamijeniti dosadašnji naslijeđeni sustav izravnoga državnog administriranja novca članicama sveučilišta.

Financiranje će se prenijeti s izravnog komuniciranja s fakultetima na upravi sveučilišta («lump-sum») od 1. siječnja 2006. godine, čime će sveučilištima biti pružena prilika da doista provode vlastitu razvojnu politiku uskladenu s nacionalnim prioritetima, strategijom i nacelom policentričnog razvitka.

Sredstva iz državnog proračuna namijenjena visokom obrazovanju nastojat će se ukupno povećati u skladu s realnim mogućnostima, no glavno težište će biti usmjereno na aktivnosti povećavanja financijskih sredstava iz drugih izvora. Ovo posebice vrijedi za programe za koje se osnovano pretpostavlja da će potrebe za kadrovima koji se osposobljavaju moći biti zadovoljene i mimo državnog proračuna.

Poticat će se hrvatske visokoškolske ustanove da sredstva za znanstveno-istraživačke i nastavne programe traže i preko natjecaja nacionalnih i međunarodnih (europskih) tijela koja predviđaju sredstva za tu svrhu.

U razdoblju od 2005. do 2010. godine potrebno je izraditi i uvesti model stipendiranja studenata koji odgovara i potrebama studenata i potrebama društva za pojedinim strukama i kadrovima na cijelom prostoru Republike Hrvatske.

Razvojni ciljevi:

Odredenje novog modela financiranja visokog školstva do 2008. godine.

Povećanje privatnih izdataka za visoko školstvo do 2010. godine.

4.4. Obrazovanje i osposobljavanje odraslih

Obrazovanje odraslih posebice je važno područje bez kojega nije moguć daljnji razvitak cjelokupnog društva: konkurentnost, povećavanje mogućnosti zapošljavanja, društvena kohezija, aktivno građanstvo, razvoj demokracije i civilnog društva te održivi razvoj svih regija.

Za razvitak obrazovanja odraslih Vlada Republike Hrvatske, krajem 2004. godine, preuzela je odgovornost donošenjem Strategije obrazovanja odraslih. U tijeku je izrada prvoga zakona o obrazovanju odraslih.

Medu prioritetnim područjima su:

Priznavanje obrazovanja odraslih kao sastavnog dijela obrazovnog sustava, utemeljenog na koncepciji cjeloživotnog učenja i nacelima otvorenosti, tj. dostupnosti svima, kreativnosti i fleksibilnosti oblika, metoda i sadržaja.

Uspostavljanje veza između prakse, teorije i politike obrazovanja odraslih.

Razvijanje partnerstva na svim razinama, radi sudjelovanja u oblikovanju, procjeni i razvijanju cjeloživotnog učenja.

Meduresorno djelovanje mjerodavnih ministarstava na celu s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa.

Sudjelovanje i odgovornost socijalnih i drugih partnera kao i dodatno motiviranih poslodavaca.

Uključivanje svih davatelja obrazovnih usluga.

Povećanje ulaganja gospodarstva i države na svim razinama u obrazovanje odraslih.

Osnježivanje postojeće infrastrukture za obrazovanje odraslih definiranjem i provedbom mjera i aktivnosti za razvoj organizacijskih, kadrovskih i finansijskih uvjeta koji će omogućiti ostvarivanje prava na učenje svim građanima tijekom citavog života, posebice za pojedine ciljne skupine (nezaposleni, branitelji, nepismeni, mladi s neodgovarajućim obrazovanjem itd.).

Uspostavljanje standarda u obrazovanju odraslih, priznavanje znanja i vještina stecanih izvan sustava formalnog obrazovanja.

Povećanje kompetentnosti nastavnika/ca koji sudjeluju u programima obrazovanja i osposobljavanja odraslih.

Poticanje korištenja nove informacijske i komunikacijske tehnologije u obrazovanju i učenju.

Povećanje obrazovne strukture stanovništva omogućit će se:

Smanjenjem troškova obrazovanja i osposobljavanja, uvođenjem izvora i mehanizama dostatnog i stabilnog financiranja.

Preobrazbom tradicionalnoga obrazovnog sustava i uvođenjem fleksibilnih obrazovnih programa.

Uskladivanjem obrazovne ponude s potrebama tržišta rada povećanjem informiranosti o postojećoj obrazovnoj ponudi.

Priznavanjem znanja i vještina stecanih u različitim oblicima neformalnog učenja.

Prilagodavanjem obrazovnog sustava potrebama i mogućnostima odrasle osobe kao učenika.

Osnaživanjem ustanova za obrazovanje odraslih, poticanjem razvoja andragoške znanosti

Uspostavljanjem i razvojem sustava upravljanja kvalitetom u obrazovanju odraslih.

Prioritetne ciljne skupine cjeloživotnog obrazovanja su: odrasli bez završene osnovne i srednje škole, odrasli sa završenom srednjom školom koja ne odgovara potrebama tržišta radne snage, stanovništvo u pojedinim područjima (npr. otoci), osobe s posebnim obrazovnim potrebama i dr. Svakoj ciljnoj skupini treba pristupiti poštujući specifičnost njezinih potreba i mogućnosti.

Razvojni ciljevi:

Prilagoditi sustav obrazovanja odraslih potrebama tržišta rada i mogućnostima odraslih za učenje, a posebno marginaliziranim ciljnim skupinama.

Smanjiti nepismenost, stvoriti uvjete za završetak osnovnog obrazovanja i osposobljavanje za zapošljive poslove

Razvoj konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva počiva na konkurentnosti radne snage. Stoga će se sustavno poticati završavanje što višeg stupnja obrazovanja odraslih, razvojem obrazovnih programa trajnog osposobljavanja i usavršavanja u svim strukama.

Razvojni cilj:

Osigurati uvjete za završetak srednjeg obrazovanja svima odraslima.

Razvojem mehanizama veće dostupnosti, prilagodenim kriterijima upisa, poticanjem fleksibilnih sadržaja i oblika izvođenja te financijskom potporom stvorit će se mogućnosti za uključivanje odraslih u programe visokog obrazovanja.

Razvojni cilj:

Veće uključivanje odraslih u programe visokog obrazovanja.

Država, lokalna zajednica, socijalni partneri, obrazovne ustanove i institucije civilnog društva, u partnerskom okruženju, promicanjem kulture učenja i senzibiliziranjem javnosti za stvaranje organizacija i zajednica koje uče, pridonijet će većoj motiviranosti svih građana za učenje.

4.5. Upravljanje obrazovanjem i financiranje

Nepostojanje institucionaliziranog obrazovanja za ravnatelje/ice, te nedovoljan stupanj kompetencija koje se odnose na upravljanje i rukovođenje odgojno-obrazovnim institucijama upućuje na potrebu izrade programa za osposobljavanje ravnatelj/ica u tim područjima te ih treba osposobiti za razvijanje bliže suradnje između škola i lokalnih zajednica, roditelja i drugih.

Nacionalna strategija i sustav za rukovođenje škola razvit će se i primijeniti do 2008. godine.

Utvrđit će se nacionalna politika za vrednovanje obrazovnih rezultata do 2007. godine.

Pilot-projekt sustava samovrednovanja odgojno-obrazovnih institucija provest će se do kraja 2006. godine, a njegova će primjena započeti početkom 2007. godine.

Razvojni cilj:

Do 2010. godine postići da 10% ravnatelja/ica u dječjim vrtićima, 50% ravnatelja/ica u osnovnim školama i 75% u srednjim školama ima završen minimalni stupanj osposobljenosti za rukovođenje odgojno-obrazovnom ustanovom.

Uspješnost unutarnjeg upravljanja i procjena središnjih, regionalnih i lokalnih institucija odredit će brzinu i kvalitetu provođenja planiranih promjena.

Ojacat će se upravljacke i povjereničke sposobnosti središnje administracije, kao i regionalnih ureda za obrazovanje.

Decentralizacija upravljanja obrazovanjem ostvarivat će se sukladno regionalnim potrebama i strategiji razvoja odgojno obrazovnog sustava.

Razvojni ciljevi:

Povećat će se udio BDP-a za obrazovanje na 4,9% do 2010. godine

Izradit će se nacionalni pedagoški standardi za osnovne i srednje škole te standardi za izradu mreže škola koji će se postupno implementirati.

Redoviti izdaci za kvalitetno obrazovanje, ne ubrajajući plaće, kao omjer javnih izdataka za školovanje do visokoškolskog stupnja, iznosit će najmanje 13% od ukupnih javnih izdataka za obrazovanje do 2010. godine.

A4	Troškovi obrazovanja <ul style="list-style-type: none"> Javni trošak obrazovanja kao udjel u BDP-u (%) Privatni izdaci za obrazovne institucije iz BDP-a Povratni trošak za predtercijarno obrazovanje kao udjel u ukupnom državnom trošku Stalni troškovi (ne na place) za kvalitetu obrazovanja kao proporcija javnog troška za predtercijarnog obrazovanja Investicije u nove školske zgrade i obnove kao postotak obrazovnog budžeta 	4,4 0,003 95 9,6 0,28 8,4 (MMTPR)	4,94 (EU25) 0,62 80 	4,6 0,01 92 11 1 	4,9 0,1 88 13 2
A5	Mladi koji rano napuste školovanje <ul style="list-style-type: none"> Postotak mladih ljudi od 18 do 24 godina starosti koji imaju završeno strukovno obrazovanje te nisu nastavili daljnje obrazovanje/osposobljavanje Postotak mladih ljudi od 22 godine starosti koji su uspješno završili četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje (ISCED 3) 	58 55	16,4 75,4 (EU15) 78,7 (EU25)	50 60	40 65
A6	Organizacija obrazovanja <ul style="list-style-type: none"> Postotak osnovnih škola koje rade u jednoj smjeni Postotak osnovnih škola koje rade u tri smjene Postotak osnovnoškolaca u jednosmjenskoj nastavi Postotak osnovnoškolaca u trosmjenskoj nastavi Postotak srednjih škola koje rade u jednoj smjeni Postotak srednjoškolaca u jednosmjenskoj nastavi 	25,5 6,2 17,5 10,8 23,4 12,0	N/A N/A N/A N/A N/A N/A	30 4 30 5 26 20	40 0 50 0 32 25
A7	Obrazovna postignuca <ul style="list-style-type: none"> Prosječno postignuce (i distribucija) učenika/ca u dobi od 15 godina na PISA skali <i>citatalacke</i> pismenosti Prosječno postignuce (i distribucija) učenika/ca u dobi od 15 godina na PISA skali <i>matematicke</i> pismenosti Prosječno postignuce (i distribucija) učenika/ca u dobi od 15 godina na PISA skali pismenosti za <i>prirodne znanosti</i> 	N/A N/A N/A	494 475 499	480 470 480	490 475 490

Aneks 2: Ustanove, polaznici, osoblje i prikaz rada u smjenama (2004.-2005.)

	Broj	Ukupan broj polaznika	Ukupan broj odgojitelja, učitelja, nastavnika	Broj ustanova u jednoj smjeni	Broj ustanova u dvije smjene	Broj ustanova u tri smjene
Djecji vrtici	1.192	163.747	7.020			
Osnovne škole*	837	393.421	28.335	213 (19,7%)	572 (73,4%)	52 (6,9%)
Srednje škole	402	195.340	20.073	94 (23,4%)	308 (76,6%)	
Visoka učilišta	102	121.722	7.700			
Ukupno	2.533	874.230	63.128	307	880	52

Izvor: Baza podataka u školstvu MZOSa 2004/2005.

* Ukupan broj osnovnih maticnih škola je 837, a broj područnih odjeljenja je 1.412.